

Oláh András

Távolságok

(részlet)

„Egész életem teli volt szeretettel
– és nem vettem észre...”

(Kierkegaard)

4. Az anya

Csak tizennyolc éves korában mondtuk el Zoltánnak, hogy nem én vagyok az édesanyja. Lehet, hogy ez hiba volt. Lehet, hogy első perctől kezdve őszintén kellett volna beszélünk vele... Vagy nem is kellett volna elmondani. Miklós azonban ragaszkodott hozzá – annál is inkább, mert akkortájt nemtelen politikai támadásoknak volt kitéve, és nem akarta, hogy Zoltán esetleg máshonnan tudja meg... Én mindig is félttem ettől. Hogy megviseli majd, és nem lesz képes kezelni a hirtelen nyakába zúduló igazságot. De higgye el, meglepően éretten, mondhatni felnőttként viszonyult a helyzethez... Engem továbbra is anyunak szólított. Mondta is, hogy nyugodjak meg, őt én neveltem fel, én tanítottam beszélni, én alakítottam a gondolkodását, és számára ez mindennél fontosabb.

Néha épp amiatt aggódtam, hogy úgy éreztem: engem talán jobban elfogad, mint az apját. De Miklós akkoriban alig tartózkodott itthon, kevesebbet tudott vele foglalkozni. Bár azt hiszem, nem ez volt a fő probléma. Sokkal inkább az, amit Zoltán később kamaszként egyszer a fejemhez is vágott, amikor egy tanácsom nem nyerte el a tetszését. „Nem akarok úgy élni, mint ti. Nem akarok kihúlt vagy langyos kapcsolatban megöregedni.” Sokszor eszembe jutnak a szavai. És higgye el, nem haragudtam meg rá emiatt. Reméltem, egyszer majd helyére kerülnek benne a dolgok, s talán megérti majd a mi helyzetünket is. És azt is, hogy a mi kisiklott életünket ő tartja össze. Nélküle semmik volnánk. Idegenek.

Tizennyolc éves volt, mikor kendőzetlenül feltártuk előtte azoknak a keserves éveknél a történetét... Nem szépítettük a szerepünket... Nyilván nem volt könnyű megemésztenie. Hetekig kínlódott, gyötrődött. Egy ideig csak magában. Aztán hol Miklóst faggatta, hol engem.

Engem leginkább arról kérdezett, hogy miért maradtam Miklós mellett. Miért vállaltam fel a megcsalt feleség szerepét. Mi motivált. A szerelem, a birtoklási vágy, az önzés, az ösztönök, a bosszú? Hogyan szerethettem azt a férfit, aki

OLÁH ANDRÁS (1959) költő, drámaíró. Mátészalkán él. Legutóbbi kötete: *Fagypony alatt* (2020).

megalázott, eltaszított magától... Meg tudtam-e bocsátani... Ezek azok a kérdések, amelyek akkortájt gyakran előkerültek. Olyan kérdések, amelyekre tiszta lelkiismerettel egyértelmű választ még ma sem tudok adni. Hisz azt a Miklóst, akit én szerettem, már soha többé nem kaptam vissza. De ő volt a múltam. Gyönyörű emlék... Ugyanakkor azonban az sem igaz, hogy gyűlöltem. Talán lett volna rá okom, hisz becsapott, megalázott. De azt is tudom, hogy a mi viszonyunk nem akkor mérgeződött meg, amikor Anikó megjelent a színen. És azt is be kellett látnom, hogy ennek a kapcsolatnak a rombolásában magam is tevékeny részt vállaltam. Olykor sajnos rendkívül kiábrándítóan viselkedtem... Csak akkor értettem meg, mennyi kárt okoztam magunknak, és tanultam meg kulturáltan elviselni a rám mért csapásokat, amikor Miklósban valóban fölmerült a szakítás gondolata... Ez '74 őszén történt, mikor kiderült, hogy Anikó terhes... Egyszerre rádöbbentem, hogy a jövőnk – és a döntés joga – nem az én kezemben van. Hogy az én akaratom itt már mit se számít... Addig a napig minden tétel igaz volt: szerelem, önzés, birtoklási vágy, bosszú. Ez mind motiválta az életemet. De attól a naptól kezdve, hogy Miklós őszintén feltárta előttem a helyzetet, ezek mind eltűntek belőlem. Megrendített az a csapdahelyzet. Mert csapda volt ez mindannyiunk számára. Miklós nem tudta egyértelműen elkötelezni magát az új kapcsolat mellett. De nem tudott kilépni a régeből sem. Hogy miért? Ezt talán tőle kellene megkérdezni. De azt hiszem, nem tudna világos magyarázatot adni. Mert nincs ilyen.

Azokban a hetekben, hónapokban iszonyú megrázkódtatások érték. Ismerem őt. Minden rezdülését. Mert mégiscsak vele éltem le az életemet. Vele és nem csupán mellette... Tényleg megviselte ez a szerelem. Mert Anikót szerette – ahogy régen engem is –, ezt biztosan tudom. De kétségek gyötörték, hogy szabad-e kockára tennie két másik ember életét. Ez a kérdés végig ott feszült benne kimondatlanul is. Ő jó akart lenni. Boldoggá akarta tenni Anikót. De nem azon az áron, hogy engem boldogtalanná tegyen...

A másik problémát a kényszerhelyzet jelentette... Anikó ilyen szempontból a legrosszabbkor esett teherbe. Akkor, amikor minden bizonytalanná vált... Miklós iszonyúan vágyott egy gyerekre. De nem így, nem ilyen körülmények között. Hisz épp ekkor omlott össze a karrierje. Amit épített, elveszett. A rendszer, amely felemelte, most hirtelen eldobta magától. Kicsúszott alóla a talaj. Csalódott. Elvesztette a hitét. Magára maradt...

És akkor meghalt Anikó. Ezt a tragédiát végképp nem tudta feldolgozni. Magát vádolta. Esténként ült a szobában csendesen, maga elé meredve. Az sem rázta fel, hogy a szomszéd szobában ott sírdogál a gyermeke. Megszűnt számára a világ.

Hónapok teltek el, míg újra magára talált. Amikor Zoltánka járni tanult. Amikor az első szófoszlányokat kimondta... Emlékszem egy este, mikor a kicsit már elaltattam, kijött a konyhába. Átölelt, és azt mondta: „Köszönöm neked, hogy törődsz velem. Hogy jó vagy hozzám.” Hosszú idő óta először fordult elő, hogy átölelt. Szeretkeztünk is. Azt hiszem, akkor szakadtak föl benne a gátak.

Én pedig újra nőnek érezhettem magam mellette. Hihetetlenül boldog voltam. Pedig valahol legbelül jól tudtam, hogy ez az ölelés most Anikónak járna...

Miklós sokat dolgozott. Elkezdett működni benne valami dac, hogy juszt is megmutatja. Hogy nem lehet őt csak úgy leírni. Hogy van benne akarat, kitartás, képes még nagy dolgokra. Ismét írni kezdett. Sikerei voltak. A versei több helyütt megjelentek. Pályázatot is nyert egy novellájával. És rengeteget olvasott. A postás szerint egész Szamosegyházán nem fizettek elő annyi lapot, folyóiratot, mint Miklós... Megélénkült az élet körülötte. Vendégek jöttek. Íróbarátok. Hajnalig tartó beszélgetések, borozgatások. Az sem szegte kedvét, hogy behívták a pártbizottságra, s ott figyelmeztették, ne keveredjen rossz társaságba. „Te, ezek engem figyeltetnek! – jött haza szinte ujjongva. – Még működik a rendszer, de látszik, hogy nagyon félnek...” Ez valamikor a nyolcvanas évek elején volt.

Aztán jöttek a titkos szervezkedések. Belépett a Fórumba... Rövidesen felbolydult az ország. Még engem is elragadott a szenvedély. Gyűlésekre jártunk. Tüntetésekre. Vittük Zoltánt is. Addig valahogy sohasem érdekelt a politika, de most megéreztem, hogy valami nagyon fontos történik... Legalábbis azt hittem. Mert akkor tényleg úgy tűnt, hogy valóban változások következnek.

'90-ben Miklós polgármester lett Kisberekben. Ez Szamosegyháza mellett egy kis falu. Mikor a gyárat, ahol Miklós dolgozott, privatizálták, és az embereket elbocsátották, Miklós itt indított el egy magánvállalkozást. Az ott lakók szerették. Hatalmas fölénnyel választották meg. Mégis hamarosan fordulat következett be. Beindult a gépezet. A suttogó propaganda. Egyszer csak – mintegy vezényszóra – a legképtelenebb hírek kaptak szárnyra. Például hogy Miklós a falu pénzét elsikkasztva vásárolt házat Pesten. Mondanom sem kell, sosem volt házunk Pesten. Hogy Zoltánnak megvette az érettségit, és hogy a kapcsolatain keresztül sikerült bejuttatni a fiát a főiskolára. Hogy teherbe ejtette a titkárnőjét. Hasonlók. A legfájóbb az volt számára, hogy az emberek hitelt adtak a rágalmaknak, és sokan elfordultak tőle. Biztosan ismeri a mondást: „nem zörög a haraszt, ha nem fújja a szél”. Hát ebből indultak ki ezek a derék falusiak is. Pedig nagyon is behatárolható volt, hogy kik zörgetik a harasztot, és milyen érdek húzódik mögöttük. De a pletyka olyan természetű dolog, ami ellen nem lehet védekezni. Megmérgezi a tudatot, kételyt ébreszt, irigységet, ellenszenvet, gyűlöletet szül. Ez volt a cél. És ebben nagy mesterek az elvtársak.

A pletykák persze Zoltánhoz is eljutottak. A szamosegyházi gimnáziumba jártak bereki diákok is. Előfordult, hogy összesúgtak mögötte, egyszer az egyikük a szemébe is vágta: könnyű neked az apáddal a hátad mögött... Ráadásul az egyik nevelőjével is konfliktusa támadt. A tanár az egyik órán az Antall-kormány oktatáspolitikáját csempülte. Mire Zoltán félhangosan megjegyezte, hogy az előző rendszerben kellett volna ilyen bátran kritizálni az akkori hazug politikát... Ez a tanár volt az, aki pár héttel később egy dolgozatírásnál puskázással gyanúsította meg. Ebből iszonyú balhé lett. Zoltánt kis híján kizárták a gimnáziumból. Úgyhogy nemhogy előnyt, inkább hátrányt jelentett a számára az apja.

Emlékszem, akkoriban magam is sokat vitáztam a kollégáimmal. „Az iskolában nincs helye a politizálásnak!” – hangoztatták fennen, ha valami nekik nem tetsző téma került napirendre. Persze a Miklóssal kapcsolatos pletykákon azért ők is jóízűen csámcsogtak. Én meg visszavágtam. „Bezzeg pár éve még ti köteleztetek engem, hogy itt maradjak mindenféle hülye szemináriumokon. Pedig párttag sem voltam. Mitől ez a nagy pálfordulás?” Iszonyúan bosszantott ez a fajta kétszínűség. Rövidesen észre kellett vennem azt is, hogy néhányan elhallgatnak, mikor belépek a tanáriba. '94-ben pedig, mikor az országgyűlési választások első fordulóját megnyerték a szocik, ugyanezen kollégák piros blúzban jöttek iskolába. Kádercsemeték voltak. Mit várhattam volna tőlük? Néha eltöprengek rajta: ha Miklóst annak idején nem zárják ki, lehet, hogy én is egy követ fújnék velük? Még belegondolni is iszonyat... Tehetetlen voltam ezzel a szemellenzős, stupid magatartással szemben. Csak befelé bosszankodtam... Ráadásul igazgatóváltás is volt nálunk. A jóra való és lojális Lajos bácsi nyugdíjba ment. Helyette az egykori iskolai párttitkár lett az intézmény új vezetője. Volt nagy öröm a vörös-blúzosok között. Az első munkaértekezleten mindjárt előrukkoltak egy javaslattal. „A gyerekeket túlságosan leterheli, hogy a hittanórák is a délelőtti órarendbe vannak beiktatva.” Nem bírtam türtőztetni magam, kifakadtam: „Nem inkább arról van szó, hogy lyukasóraitokat akarjátok felszámolni?” Na, ebből aztán komoly vihar lett. Persze a hittanórák átkerültek délutánra... „Büntetésül” nekem péntekre is tettek hatodik órát. Délutánra pedig tanulószobát. A saját órarendjüket meg úgy alakították, hogy a fodrászra, a hétvégi bevásárlásra is jusson idő. Kicsinyes aljasságok voltak ezek... Nem is annyira nekem, mint inkább Miklósnak, az ő szerepvállalásának szóltak... Vív-tam tehát a magam kis csatáit. Többnyire sikertelenül. De jól esett olykor kiadni magamból a belém fojtott mérget.

Ezekről az iskolai bosszúságokról otthon nem is számoltam be. Nem akartam fölöslegesen terhelni Miklóst. Zoltánt pedig – legalábbis úgy láttam – a politika nem érdekelte. Az apja rövidke karrierjét is inkább tehertételként élte meg. Talán ezért is szerette jobban a főiskolát. Oda nem ért el a helyi politika visszhangja. Ott senkit nem érdekelt, hogy az apja polgármester, vagy éppen bukott polgármester. Élvezte a diákéletet. Akkortájt hétféteken többnyire még hazajárt, de általában a barátokat kereste meg, velük töltötte az időt. Nem is bántuk. Hadd éljen, gondoltuk, hisz mi is voltunk fiatalok. Miklós vett neki egy kocsit. Egy Suzukit. Nagyon szerette. Fél napot el tudott pizmogni a kocsi körül.

Akkoriban a magánéletéről már kevesebbet beszélt. Tudtam, hogy van valakije, kértem is, hogy mutassa be, de csak annyit válaszolt: „Nem kell bemutatni. Ismered jól.” Az azonban fel sem merült bennem, hogy Viviennel kezdte újra.

Vivient még a gimnáziumban ismerte meg. Jól megvoltak egymással. Gyakran fölhozta hozzánk. Kedves, aranyos kislány volt. Aztán valami miatt megszakadt a kapcsolatuk. Zoltán azt sohasem mondta el, miért. Azt viszont tudtam, hogy rettentően megviselte. Aztán hallottam, hogy Vivien férjhez ment, gyereke

született. Úgy gondoltam, ezzel véglegesen lezárult kettejük viszonya. Csak amikor a tragédia megtörtént, vált számomra világossá, hogy ők ketten ismét egymásba szerettek. S hogy Vivien válásának Zoltán az oka.

5. A lány

Zoltán? Egy kedves kis kamasz maradt huszonévesen is. Képtelen felnőni. Tulajdonképpen ezért is szakítottunk... Azt hiszem, a szülei túlszerették, félre-nevelték. Leginkább az anyja... Valamiféle sajátos függőség alakult ki közöttük. Azt hiszem, féltékeny volt mindenkire, aki közel került Zoltánhoz. Félt, hogy elveszíti a fiát... Zoltán persze egy idő után béklyóként élte meg ezt a helyzetet, de nem tudott szabadulni belőle, mert az anyját semmiképp sem akarta megbántani.

Egy házibulin jöttünk össze. Akkor épp nem jártam senkivel. Zoltán nem volt rámenős, csajozós típus, mégis a társaság egyik alapemberének számított, aki tudott hangulatot teremteni, volt humorérzéke, minden marhaságban partner volt. Talán épp ez a furcsa disszonancia vonzott hozzá. Közel egy évig lógtunk együtt. Igazi diákszerelem volt. Könyvtárba jártunk, moziba, koncertekre, néha színházba is. Élveztem a társaságát. Sokféle dologra figyelt, semmi-
ben sem hasonlított a korábbi felszínes kapcsolataimhoz... Két-három hónap is eltelt, míg először lefeküdtünk.

Tetszett az is, hogy Zoltán szeretett a szabadban csatangolni. Én is imádtam az erdőt, a hegyeket. Sokszor mentünk fel a Zemplénbe. Alig van olyan zuga, ahol ne jártunk volna. Imponált, hogy – bármerre barangoltunk – szinte minden ismert, és órákig tudott mesélni a hely történetéről, természetrajzi ritkaságairól. Sose unatkoztam mellette.

Ugyanakkor borzasztóan lelkizős volt. Nehezen tudta túltenni magát apró ügyeken is. Emlékszem, milyen kétségbeesés lett rajta úrrá, mikor az a sejtése támadt, hogy az apja csalja az anyját... Valami kompromittáló levelet talált az öreg fiókjában... Utóbb kiderült, hogy az egész egy közel két évtizeddel ezelőtti történet emléke, de ő hetekig rágódott rajta... Rettentően megviselte az is, hogy miféle gyalázkodás zajlik az apja körül. Emiatt gyűlölte a politikát... Megértem, hisz akkortájt sokféle kósza hír keringett, ami becsületében sértette a családot. Engem is bántott, hisz ismertem az apját, tudtam, hogy rendes fazon. Ám a teherbe ejtett titkárnő története végül mégiscsak igaznak bizonyult. Zoltán kétségbeesve hívott telefonon, hogy nagy baj van: az anyja nem az ő anyja, s ő csak egy nevelt gyerek. Az ellenoldal által terjesztett hírek persze ennél sokkal gonoszabbak voltak. Azok úgy szóltak, hogy az édesanyja annak idején az apja miatt halt meg. Hogy inkább a halált választotta, mintsem a szégyent, hogy apa nélkül szülje meg a gyermekét.

Zoltán akkor kis híján összeomlott. Próbáltam tartani benne a lelket. Kifelé persze igyekezett palástolni az érzelmeit. Magába zárkózott, befelé gyötrődött.

De aki jól ismerte, az észrevette rajta, hogy nagy a baj... Az apjával egyébként is nehezen találta a hangot. Most még jobban mélyült közöttük a szakadék.

Működött benne valami ostoba bizonyítási vágy... Leginkább az apjának akarta megmutatni, hogy meg tud állni a lábán. Hogy viszi valamire... Egy idő után a kettőnk kapcsolatában is jelentkezett efféle megfelelési kényszer. *De ad-digra már az idő is versenytárs lett.* Ráadásul egy buta affér miatt szakítottunk is...

Az érettségi bálon veszünk össze. Akkor derült ki ugyanis, hogy megcsalt. Ráadásul Szabinával, a barátnőmmel. Mindez még az együtt járásunk kezdetén történt. Valami osztálykirándulásra mentek a hegyekbe. Ott jöttek össze. Az én derék lovagom pedig – mint arra fény derült – egy darabig két vasat tartott a tűzben... Hogy derült ki? Hát úgy, hogy Szabina elmesélte... A bálon kicsit többet ivott a kelleténél, és fecsegett. Mondhatni: közhírré tette. Utána egyikükkel sem álltam szóba. Szabinával ma sem. Örökre meggyűlöltem, hiszen tudta, mit érzek Zoltán iránt, mégis kikezdett vele. Ezt megbocsáthatatlannak érzem... Zoltán hetekig járt a nyakamra, de elutasítottam... Megkeményítettem magam, határozott és rideg voltam... Csillapíthatatlan fájdalmat éreztem. Időre volt szükségem. Ő pedig nem bizonyult elég kitartónak. Felhagyott a próbálkozásokkal. Úgy tűnt, hogy végleg ki kell törölnöm őt a szívemből.

Akkor jött Karesz. A buszon korábban is gyakran láttam. Néha beszélgetünk is. Egyszer segített hazacipelni a csomagjaimat. Behívtam magunkhoz egy frissítőre. Így kezdődött. Fél év múlva feleségül kért. Jól megértettük egymást. Kedveltem. Szerettem is. De talán nem eléggé, s ez – ma már tudom – kevés egy házassághoz.

Zoltánnal akkor találkoztam újra, amikor a terhesgondozás miatt be kellett utaznom Szamosegyházára. Véletlenül futottunk össze a kórház kapujában. A beteg nagymamáját látogatta. Váltottunk néhány félszeg mondatot. Nézte a pocakomat. „Sajnálom, hogy így alakult” – mondta búcsúzásul. „Én is sajnálom” – feleltem. És rémülten vettem észre, hogy megint megmozdult bennem valami. Próbáltam elhessegetni ezt a zavarba ejtő érzést. Mert éreztem, nem helyénvaló... De nem találkoztunk többé. Nem keresett. És én sem próbáltam kapcsolatba kerülni vele. Aztán Karcsika születése rövidesen mindent feledtetett velem.

És akkor beleszólt az életünkbe a véletlen. Nyár volt. Karesz egy másik céghez került, aminek Szamosegyházán volt a központja. Az egyik munkatársa épp albérlőt keresett az üresen álló, örökölt szülői házba. Beköltöztünk hát mi is Szamosegyházára... Még egy hete sem laktunk ott, amikor a bevásárlóközpontban összefutottam Zoltánnal. Feketében volt. Elmondta, hogy meghalt a nagymamája. Másnap ott voltam a temetésen. Magam sem tudom, mi vitt oda. Nem is igazán ismertem a nagymamáját. Odamentem hozzájuk részvétet nyilvánítani. Láttam a tekintetében, hogy örül nekem, hálás, hogy ott vagyok. Másnap felhívott telefonon. És onnantól nem volt megállás. Újra kezdődött minden. Lopva, csalva, titokban. Az eszem tiltakozott ellene, de gyengének bizonyultam. Felülkerekedett bennem valami örült vágy, amit képtelen voltam – talán nem is akartam? – legyőzni.

Persze ráment a házasságom. Karesztől elváltam. Azt gondoltam, végre én alakíthatom az életemet. De hamar kiderült, hogy mégsem.

Zoltán még főiskolára járt. Csak hétvégeken találkoztunk. Iszonyúan magányos voltam. A gyesből meg a családi pótlékból kellett megélnem. Meg abból, amit Karesz fizetett gyerektartás címén. Anyuék mondták, hogy költözzek haza, adjam fel az albérletet, mert nem győzöm fizetni. A rezsi is magas volt. De én attól tartottam, hogy ha visszamegyek hozzájuk, ismét elvágom a fonalat, ami Zoltánhoz köt. Szerettem volna, ha Zoltán hozzám költözik, ha velem él. Nem akartam én feltétlenül házasságot, csak azt, hogy ott legyen mellettem. Zoltán ezt nem értette. „Miért? Nem jó így? Remekül megvagyunk. Ha itthon vagyok, az időm nagyobb részét úgyis veled töltöm.” Ez volt a válasza, valahányszor szóba hoztam a kérdést. Néha úgy éreztem, nem is hiányzom neki annyira, mint ő nekem. Volt úgy, hogy hét közben föl sem hívott. Aztán pedig szombaton magától értetődő természetességgel megjelent nálam. Mintha mi sem történt volna. Fájt. Úgy éreztem, csak kihasznál.

Belefáradtam, belefásultam az örökös várakozásba. Előfordult, hogy úgy telt el nap, hogy eszembe sem jutott Zoltán. Ettől iszonyúan megijedtem. Szívósan kerestem, kutattam magamban, hogy mi történhetett velünk. Nem tudtam értelmes magyarázatot adni. Ám egyre inkább éreztem: ennyi volt. Ennyit kaptunk a sorstól.

Aztán váratlanul találkoztam valakivel. Ez is a véletlenül múltott... A barát-nőm valami hülye levelezős játékon nyert egy társasutazást. Megkérdezte, nincs-e kedvem egy hetet Tunéziában tölteni. Tavasz volt. Tunéziában ez szinte nyár... Tengerpart. Tevetúra a sivatagban. Hát hogyan mentem volna... Ott ismerkedtem meg Péterrel. Ő is a csoport tagja volt. Épp elvesztette az állását. Nyíregyházán tanított. Bezárták az iskoláját. Ez '96-ban történt. Akkoriban elég sok iskolát bezártak vagy összevontak. Nálunk, Szamosegyházán is. Péter a felmentési idejét töltötte. Elvált, gyermeke nem volt. Valahogy összejöttünk. „Egy ideig aligha lesz pénzem tengerparti kiruccanásokra – mondta fanyarul. – De éreztem, hogy ide el kell jönnöm... A végén még hálás leszek, hogy utcára tettek. Ha nem így történik, akkor most is a kölykökkel vesződnék a suliban, és téged meg sem ismerhetlek...” Megkedveltem. Jó volt vele. Mellette újra nőnek érezhettem magam. Figyelmes volt, tapintatos – és örülten szerelmes.

Mikor hazajöttünk, elmondtam Zoltánnak. Muszáj volt. Szeretem a tiszta képleteket. Nem akartam őt becsapni vagy áltatni – annál többre becsültem. Nem számítottam rá, hogy ilyen iszonyú következményei lesznek. Valaha szerettem Zoltánt... Legyek őszinte? Talán még ma is szeretem... De élni akartam. Normálisan. Családban. Nem csak úgy bele a világba... Zoltán erre alkalmatlan volt. Vagy én voltam türelmetlen? Nem tudom... De azt neki is látnia kellett, hogy miatta dobtam oda a házasságomat... Jó, rendben, lehet, hogy Zoltán nélkül is válással ért volna véget. De mégis: az én gondolataimban ő végig ott volt... Furcsa, de igaz: ha kényszerpályára került az életem, ahhoz Zoltánnak valahol mindig volt némi köze... Elegem lett a kényszerpályákból. Végre magam akartam alakítani az életemet.

6. A fiú

Az első lány, akivel lefeküdtem, az egyik osztálytársam volt. Egy kiránduláson történt. Fönt voltunk a Zemplénben. Aggteleken. Faházakban aludtunk. Illetve nem aludtunk. Hatalmas bulit rendeztünk. Diszkrét félhomály. Ittunk, táncoltunk. Akkor történt. Szabina... Pedig igazán sose tetszett nekem. Nem szerettem a rámenős stílusát. De addigra már elég sokat ittam. Tánc közben olyan szorosan simult hozzám, úgy simogatott, hogy rögtön erekcióm támadt. Csókolózni kezdtünk. „Menjünk át a mi szobánkba – suttogta a fülembe. – A csajok úgyis mind itt vannak.” Nem kértem magam. Átmentünk. Szabina rögtön vetkőztetni kezdett. Lecibálta rólam a ruhát. Közben magáról is. Amúgy szép alakja volt. Szerettem volna egy kicsit gyönyörködni benne, de ő siettetett: „Ne vacakolj annyit, nem látod, hogy majd megőrülök...” Azt hittem, hogy csak petting lesz... De nem. Szabina lenyomott az ágyra. Egyik kezével engem simogatott, a másikkal a saját testét. Úgy éreztem, nyomban elszállok. De mielőtt baj történt volna, gyakorlottan megszorította a farkamat. „Ennyire azért nem sürgős” – mondta nevetve. Majd gyöngéden a szájába vette fegyveremet. Azt hittem, megőrülök. Iszonyúan kívántam. Megengedte, hogy én is simogassam. Aztán a számmal is birtokba vettem. Néhány másodperc múlva forrón és lüktetve élvezett. Később fölibém kerekedett, és kéjes nyögések kíséretében lovagolni kezdett rajtam. Nem tudtam figyelni az ő gyönyörére, annyira a saját örömöm hatása alá kerültem. Utóbb azt mondta, hogy neki másodszor is jó volt. Hát ezt azért nem hiszem, hisz az egész nem tartott tovább néhány percnél...

Vivien? Látod, az ő életében sem én voltam az első... És egyáltalán... Sose találkoztam olyan lánnyal, akinek én lettem volna az első. Valahogy erről mindig lemaradtam.

Vivien az érettségi bulin tudta meg, hogy Szabinával lefeküdtem. Az a kis hülye beivott, és szétkürtölte, hogy keféltünk a kiránduláson. Vivien paffá lett. Hiába mondtam, hogy Szabina számomra semmit sem jelent, s hogy akkor sem jelentett semmit, amikor lefeküdtem vele, Vivient nem lehetett megbékíteni. „Ha semmit sem jelentett neked, akkor még kevésbé értelek... Képes voltál kockára tenni a szerelmünket egy ilyen lotyó miatt?” Hát igen. Utólag én sem igen értem. Mégis megtörtént. Sajnos a tapasztalat azt mutatja, hogy velem túl gyakran történtek érthetetlen dolgok.

Akkortájt sokat vitatkoztam apámmal. Nem tudta megemésztetni, hogy nem őt választották újra polgármesternek. „Éveket áldoztam az életemből erre a falura. Iszonyú energiát öltem bele – és ez a hála! Én hoztam ide az összes közművet, a vizet, a szennyvizet, a telefont, a gázt... Utat, járdát csináltattam. Renováltuk az iskolát! Felújítottuk a hivatal épületét. A lámpatesteket. Parkosítottunk. És akkor jön ez a kis senkiházi, és...” „Ugyan, apa, hagyd már ezt! – méltatlankodtam. – A legtöbb amerikai elnököt sem választják meg kétszer.” „Ugyan mit tett le az asztalra eddig ez a kis tejelelesszájú?” „A régi tanácselnök nyilván ugyanezt mondta rád, amikor kitűrtad a helyéről!” Apám dühösen

felhorkant: „Kitúrtam? Mi az, hogy kitúrtam? Én a kampányban órá egyetlen rossz szót nem szóltam. Én az elképelésemet vittem a falu elé... De ezek a mocskosok nem a programjukkal nyertek, hanem az aljasságukkal!” Nem hagytam magam. „Te is kommunista voltál valamikor! Közéjük tartoztál!” Apám olyan lett, mint a sebzett vad. „Párttag voltam. Nem szégyellem. Az voltam. Első generációs értelmiségiként, tele naivitással. De amikor kinyílt a szemem, volt erőm szembeszállni velük...” „Látod, apa, mindig túlzol... Ők rúgtak ki!” „Mit tudsz te erről? Csak a könyvekből ismered azokat az időket! Fel se tudod fogni, hogy mit jelentett akkor egy párthatározat. Mit jelentett akkor egy kizárás a pártból. Nemcsak egzisztenciális szempontból, hanem erkölcsileg is... Engem ezek a mocskok hurcoltak meg, és tettek lehetetlenné akkor is.” Rendre addig civódtunk, míg elszakadt a cérna. Ilyenkor sértődötten vágta hozzám, hogy hálátlan vagyok, meg hogy ne oktassam ki őt, épp elég baj az, hogy az egész ország süket és vak, ne legyenek én is az.

Ezek a viták akkortájt mindennaposak voltak. Anyám próbált bennünket csitítani. Többnyire sikertelenül.

Azt hiszem, anyu értékelte jól a helyzetet, aki azt mondta: „Hát nem látod? Pont erről szól ez az egész. A tisztességes emberrel meg akarják utáltatni a politikát. Épp azt akarják, hogy az ilyenek, mint te, megundorodjanak, és félreálljanak! Ezt az elégtételt nem szabad megadni nekik.” Apám mégis feladta. Elege lett. Kiszállt, visszavonult. Megkeseredett ember lett.

Akkortájt más tragédia is sújtott bennünket. Nagyanyám beteg lett. Rák. Megmondták az orvosok. Gyógyíthatatlan. Sok az áttét. Mindennap jártunk hozzá a kórházba. A halála napján is. Ijesztő volt, ahogy ott feküdt az ágyon magatehetetlenül, halálra ítélve. Mi egész éjjel virrasztottunk mellette. Hajnalban magához tért. Kinyitotta a szemét. Nézett ránk, szomorúan, szürkébe hajlón. Igen, erre határozottan emlékszem: a máskor meleg, barna szemek szürkévé fakultak. Beszélni már nem tudott. A kezével mutatta, hogy írni szeretne. Papírt, tollat kapott. Párnákkal föltámasztottuk a fejét-hátát. Nagy, szálkás betűkkel a következőket vetette papírra: „Fáj, hogy nem hagylak benneteket élni.” És közben folytak a könnyei.

Azokban a napokban kezdtük újra Viviennel. Az egész olyan váratlanul történt. Vivien ekkor már férjnél volt, gyereke született... Meglepett, hogy eljött a nagyanyám temetésére. A szakításunk óta tulajdonképpen egyszer találkoztunk: pár hónappal korábban a kórházban. Terhesgondozásra ment. Furcsán éreztem magam, amikor megláttam. Szinte belemegtem. Alig bírtam kinyögni egy értelmes mondatot... Vivien vidám volt, közvetlen, s amikor elbúcsúztunk, olyan magától értetődő természetességgel adott puszit, mintha csak egy szimpla baráttal vagy rokonnal találkozott volna. Én pedig beleborzongtam abba a pusziiba. Addig is sóvárogtam utána, most azonban pokolian fáj ráébredni, hogy mással él, hogy mástól vár gyermeket... Aztán egy darabig ismét kívül került a látókörömben. Csak ott a temetésen láttam újra. Odajött hozzánk részvétet nyilvánítani. Átölelt. Ugyanolyan volt, mint régen.

Legszívesebben azonnal megcsókoltam volna. Másnap felhívtam. És kezdődött minden előlről.

Vivien akkor kapaszkodót jelentett. Legalább ki tudtam szakadni az otthoni letargiából. A gyász, anyu örökké könnyes tekintete, apám komorsága, a politika körül forgó rögeszmés moralizálás, mind-mind iszonyúan megviselt. Sajnáltam anyámat, aki a gyászában sem tudhatott békét maga körül, mert apám hisztériás kitöréseit kellett hallgatnia. Megbocsáthatatlan, hogy nem tudtam támasza lenni, nem segítettem neki, s magára hagytam a bajában. Azt remélem, hogy talán megértette: nem őmiatta, magam miatt menekültem minél távolabb ettől az – akkor még számomra érthetetlen és kezelhetetlen – világtól. Minden időmet Viviennel töltöttem. Vele jártam be a mennyországot és a poklok útvesztőit.

Emlékszem, egy hétvégén ott aludt nálam, a kollégiumi szobámban. Szűk, vacak ágy volt, mégis remekül elfértünk rajta. Éreztük egymás minden mocsnását, rezdülését. Reggel én ébredtem korábban. Percekig nem mozdultam. Csak őt bámultam. Néztem, ahogy egyenletesen lélegzik. Megsimogatni se mertem. Ám egyszer csak halvány mosoly jelent meg a szája szögletében. „Megéreztem, hogy nézel” – suttogta. Pusztit lehelt az arcomra, és az ölembe gömbölyödött. Azonnal megkívántam. Hálásan dorombolva elégítette ki a vágyamat. Fejét a vállgödörbe fúrva hevertünk. Ujjai lágyan simogattak. „Kellemesen éreztem magam veled – mondta. – Tudom, hogy egyhamar nem lesz lehetőségünk hasonló éjszakára, épp ezért kis lelkifurdalásom is van, amiért elszundikáltam, de olyan béke és nyugalom lebegett körül ezt az éjszakát, hogy talán ez is belefért... Jó érzés volt tudni, érezni, hogy mellettem vagy.”

Karácsonyra egy ékszerórát vettem neki. A helyzet kissé hülyén alakult, mert hét közben be kellett utaznom a főiskolára vizsgázni, a szentestét meg egyébként is mindketten a családdal szoktuk ünnepelni, ezért pár nappal korábban adtam oda neki az ajándékot. „Ezután legalább nem késhetsz a randikról...” – mondtam. Rögvest felpróbálta. Kicsit lötyögött a karján, de láttam, hogy rettentően örül. Én meg annak örültem, hogy végre sikerült meglepnem. Csak a miatt bosszankodott, hogy ő ajándék nélkül érkezett, hiszen azt remélte, karácsony előtt még tudunk találkozni. Éjjel aztán felhívott: „Baromira megleptél a korai Jézuskával... Egyébként tudd meg: velem volt egész nap! Igaz, még csak zseboraként mertem használni, de holnap méretre igazítatom. A barátnőm így is kiszúrta, s meg volt lepve, mert említettem neki valamikor, hogy még soha ebben az életemben nem volt ékszeróráim, mire elhatározta, hogy majd tőle kapok – te meg a jelek szerint pont akkor hallgatóztál...”

A karácsonyi hangulatot azonban valahogy mégis sikerült megmérgezni. Épp szenteste. Ismét ő hívott. Picit szégyelltem is magam. Furcsa, hogy mindig akkor telefonált, amikor nekem is eszembe jutott, amikor én is épp hívni akartam. De folyton megelőzött. Most arról beszélt, hogy délután mesével próbálta elaltatni a gyermekét, de ő maga szundikált el. „Az utóbbi időben láthatóan csökkent a feladattudatom” – mondta nevetve, majd elkomolyodva hozzátette. „Viszont szépet álmodtam” – kis hatásszünetet tartott. – „Gyereünk született.”

És várta a hatást. Én pedig bután reagáltam. „Ezt talán mégsem kellene elsietni” – motyogtam bárgyún, és máris éreztem, hogy hibát követtem el. Csak napokkal később tudtam kiengesztelni. „Tudod – mondta könnyes szemekkel –, én valóban tőled akarok gyereket! És rosszul esett, hogy a te első mondatod a szabadkozás volt. Még annyira sem voltál képes, hogy eljätssz a gondolattal. Megölted az örömet. Szinte láttam magam előtt az ijedt arcodat, és a napnál is világosabbá vált: egy pillanatra belegendoltál a helyzetbe, és őszinte voltál... Egy nőt az egekig tud emelni ez a gondolat. Te viszont kihúztad magad a potenciális apa-jelöltek listájáról.” Hiába próbáltam neki elmagyarázni, hogy én nem úgy gondoltam, hogy csupán az adott helyzetet nem érzem alkalmasnak, meggyőzni nem lehetett. Nem gondolt bele abba, hogy ez engem másként és mélyebben érint, mint bárki mást. Mert én magam vagyok a példa arra, amiről beszél...

Talán ez volt az a pillanat, mikor először értettem meg, mit érezhetett az édesanyám egy titkolt kapcsolat gyümölcsét hordva a szíve alatt. Hisz a mi esetünkben ez még csak játék volt a szavakkal, de mert Vivienben már élénken éltek az anyai ösztönök, lám, máris vihart kavart egy meggondolatlan megjegyzésem. Az édesanyám örömet azonban valóságosan rombolta szét az a nyilvánvaló tény, hogy nem tud majd együtt örülni a kis jövevénynek az apámmal. Hogy nem figyelhetik, követhetik együtt a fejlődését. S hogy leányanyaként, megbélyegzettként kell a falu megvetését elviselnie. Nyilván ezért akart elmenekülni. Ezért költözött be a városba, ahol beleolvadhatott a tömegbe, és ahol már csöppet sem olyan szokatlan, hogy egy nő egyedül nevelje a gyermekét.

Akkortájt kezdődtek az összezördülések közöttünk. Én távol, a főiskolán, Vivien idehaza. A távolság nem tett jót a szerelmünknek. Ha este rácsörögtem, és nem vette fel a telefont, máris iszonyú féltékenység mardosott. Hol lehet? Kivel? Olykor Mártika néni vette fel a kagylót (ő Vivien édesanyja, tündéri teremtés – gyakran vigyázta Karcsikát), és próbálta kimenteni Vivient, de olyan hévvel, olyan igyekezettel, tette, hogy még inkább felerősítette bennem a gyanút. S ha Vivien egy óra múlva visszahívott, hogy „Bocs, de beültünk a lányokkal egy sütire”, én már nem hittem neki. Csak hallgattam makacsul a vonal túlsó végén. Neki pedig elfogyott a türelme: „Ha kimerítettünk minden témát, akkor jó éjszakát!” – mondta, és letette a kagylót. Ilyenkor mindig pár napos mosolyszünet következett. De aztán valamelyikünk mégis legyőzte a saját undok makacsságát, és újra felvette a fonalat. Akkor még elég volt egy kedves mondat, egy bizsergető puszi, és máris megbocsátottunk egymásnak.

„Tulajdonképpen hálásnak kellene lennem, hogy féltesz – suttogtá egyszer a fejét a vállamra hajtva. – Jóleső érzés a magaménak tudni a ragaszkodásodat. De vajon meddig tart?” „Csak rajtunk áll, hogy megőrizzük-e magunkat ilyeneknek” – mondtam határozottan. Mert akkor még minden olyan derűsnek tűnt. Olyan meseszerűnek. Talán ezért is szunnyadt el az éberségünk.

Sajnos nem tudtam megbecsülni a szerelmét. És megtartani sem. Rettentő bután viselkedtem. Önző voltam és kapzsi. Folyton csak kapni akartam. Arra viszont nem gondoltam, hogy a hétköznapokban mennyire magára hagyom.

Aztán elutazott Tunéziába. Elbúcsúzni sem tudtunk, mert aznap zh-t írtam. A repülőtérrel még felhívott. „Sajnálom, hogy nem lehetsz velem” – mondta. Akkor már túl voltam a dolgozaton. Pocsékul sikerült. Az járt a fejemben. „Elcsesztem, most készülhetek a javítóra.” „Csak ennyi?” – kérdezte bánatosan. „Hiányzol” – feleltem megadón. „Látod, ebben most kételkedem.” „Te kételkedsz?” – fortyantam fel. – Nem én utazom el tíz napra! Meg se kérdeztél... Pedig azt hittem, hogy hétvégén majd együtt... De hagyjuk ezt. Jó utat!” „Látom, most megint duzzogsz. Pedig... – elakadt a hangja. Mintha erőt gyűjtött volna, hogy sírás nélkül fejezhesse be a mondatot. – Ne bántsuk egymást, Zoltán. Vigyázz magadra! Szeretlek!” „Én is szeretlek” – válaszoltam. És már iszonyúan bántam, hogy a búcsút is elrontottam.

A hazaérkezése után másnap már ott voltam nála. Sántikálva nyitott ajtót. „Meghúzódott a bokám” – mondta fájdalmas arccal. És átadta a plüssét, amit nekem hozott. „Szóval félreléptél” – ütöttem le a poént. De csak én nevettem. Ez akkor fel se tűnt. Annyira vágytam rá, annyira kívántam őt, hogy csak erre tudtam gondolni. Hagyta, hogy levetkőztessem. Szeretkeztünk, de valahogy végig úgy éreztem, mintha Vivien nem is lenne ott, mintha csak a testét adná, a lelkét nem. „Valami baj van?” – kérdeztem. „Csak a lábam. Hisz tudod. Őrülten fáj.” „Nem arra gondolok.” Hallgatott. Néztem az arcát. A tekintetét. Próbálta elfordítani a fejét. Nem engedtem. „Megcsaltalak” – bökte ki végül. Éreztem. Olyan hűvös, olyan tartózkodó volt, mint még sohasem. És elmesélte. Percekig döbbenet ült. Bár számítottam rá, mégis teljesen letaglózott ez a vallomás. Ült mellettem. Fogta a kezem, és nézett azokkal a szomorú szemekkel. Mintha ő lett volna az áldozat, és nem én. Felocsúdtam. „És ezután hogy voltál képes lefeküdni velem?” Nézett maga elé. Mintha ő sem értené. Ez volt a kegyelemdőfés.

Talán jobb is lett volna, ha hallgat az egésze. Miért kellett elmondania? Persze én akartam tudni az igazat. De miért? Miért akartam tudni? Most jobb? Egy frászt jobb... Ujjai az ingemen motoztak. „Menj el” – mondta váratlanul. Néztem az arcát, a szemét, amelyben feltűnt az első könnycsepp. „Menj! Nem akarom, hogy sírni láss...”

Az utcán nem bírtam tovább. Valami hihetetlen ürességet éreztem. És ez örülten fáj. Sírva fakadtam. Utoljára a nagyanyám temetésén könnyeztem... Azt mondják, csak az ember tud sírni. Ilyen lélektisztítóan bizonyosan. Ültem a padon a templom előtti téren, és folytak a könnyeim.

Aztán másnap jött az a szörnyű születésnap buli. A Pöttömben gubbasztottam a haverokkal. Sokat ittam. S közben gyalázatosan éreztem magam... Később átmentünk a diszkóba. Föl akartam csípni valami nőt. Bosszút állni Vivienre. Bebizonyítani, hogy már nem fontos a számomra. Bebizonyítani? Kinek? Magamnak? Ugye, mekkora marhaság? Még hogy nem fontos. Majd beledöglöttem. Mardosott a féltékenység és a vágy. Valami iszonyatos örület lett úrrá rajtam. Megalázottnak, becsapottnak éreztem magam. Akkor jött oda az asztalunkhoz az az óvárosi srác. Azt mondta, hogy most kipróbálhatjuk a járgányokat. Géza

megfogta a karom: „Sokat ittál” – mondta. – „Ne menj!” Talán még el is bizonytalanodtam egy pillanatra, de a srác arcátlanul a szemembe röhögött: „Mi az, majrézol? Ötven kilóm van rá, hogy két kocsihosszt rád verek!”

Tudod, az a legszörnyűbb, amikor eszembe villannak annak az éjszakának a képei. Tök részeg voltam, mégis – ahogy múlik az idő – úgy látom egyre kristálytisztábban magam előtt azokat a pillanatokat. És hidd el, nem utólagos okoskodás, de tudom, emlékszem, hogy a belső énem az utolsó pillanatig tiltakozott a verseny ellen. Amit tettem, én tettem. De semmi nem az én akaratom szerint történt. Nehéz ezt szavakba önteni. Ráadásul tudom, hogy az én számból hiteltelenül is hangzik. Pedig most már nincs miért hazudnom. Az ítéletet nem változtatja meg, bármit mondok is. És a lelkiismeretemet már rég nem akarom hazugságokkal terhelni. Hallatlan könnyebbség nekem is, hogy szembe tudok nézni a tényekkel... Az elején ez volt a legnehezebb. Mert mindig azok a pillanatok jutottak eszembe, amikor kiszálltam az összetört autóból, és odamentem a másik kocsihoz... De most már előttem van az egész. Olyan, mintha lassított felvételen látnám...

Fej-fej mellett haladunk az Audival. Kinézek a srácre, látom, nyomja a pedált, nyomom én is, és mikor visszafordítom a tekintetem, észreveszem magam előtt azt a járgányt, ami az előbb még nem volt ott, nem lehetett ott, és kétségbeesetten érzékelem, hogy nem tudok mit csinálni, mert a belső sávban az Audi halad, jobb oldalon végig autók parkolnak, és hiába nyomom a féket, képtelen vagyok megállni, a méterek fogynak köztünk, talán ha ők is belelépnének a gázba, de ők nem is látják, mi történik mögöttük. Elrántom kormányt, hogy kerüljem a közvetlen ütközést. Egy parkoló kocsinak csapódom. A szemem sarkából még érzékelem, hogy az Audi elhúz mellettem, az ő sávja már szabad, de nem vagyok ura a járműnek, ahogy visszaperdülök az útra, nekivágódom az előttem vánszorgó autónak, és kitaszítom a szembejövő kamion elé... Emlékszem, hirtelen iszonyú csend lett. Az összetört szélvédő apró gömbökben terült szét az aszfalton. A reflektorok szivárványszínben tündököltek. Én szálltam ki először. Odabicegtem az összegyűrt kocsihoz. A saját fájdalmamat sem éreztem, csak azt, hogy most valami végzetszerű iszonyat történt. Láttam a véres testeket. Hallottam távolról, hogy valaki mentőért telefonál. Én pedig ott álltam tehetetlenül, hányingerrel küszködve a roncs mellett, és önkívületben zokogtam...

A tárgyaláson találkoztam az egyik fiú anyjával. Azt mondta csak szomorúan, hogy nem érti, Isten miért volt ilyen roppant igazságtalan: elvette a fia életét, hogy én élhessek... Látod, ezt én sem értem...